

Handläggare: Lena Alksten
Telefon: 0850824551

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Svar på skrivelsen Äldres rätt till modersmål

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens svar

Steinunn Á Håkansson
Stadsdelsdirektör

Andreas Thorstensson
Avdelningschef

Sammanfattning

Vänsterpartiet har i en skrivelse uttalat sig om att det saknas material på andra språk än svenska inom äldreomsorgen och att personalens modersmål inte utnyttjas fullt ut. Stadsdelsförvaltningen beskriver att det i dag görs många insatser för att de äldre ska kunna tala sitt modersmål. Personalen fördelas på enheterna så språkkompetensen finns där den behövs och insatserna som utförs hos den äldre utgår alltid efter individens behov och önskemål och detta regleras i genomförandeplanen som man upprättar tillsammans. Valfrihetssystemet gör att alla äldre har möjlighet att välja den utförare som passar just deras behov och det ger de äldre också möjlighet att välja språklig inriktning på omsorgen.

Bakgrund

En skrivelse från vänsterpartiet gällande äldres rätt till modersmål kom in till stadsdelsförvaltningen den 21 september 2011, Stadsdelsnämnden beslöt vid

nämndsammanträdet den 29 september 2011 att uppdra förvaltningen att återkomma med förslag och förbättringar enligt skrivelsen.

I skrivelsen står det att material för de äldre saknas på andra språk än svenska och att personalens modersmål inte utnyttjas fullt ut och att detta i sin tur påverkar de äldres demokratiska rättigheter. I skrivelsen står det också att många inte erbjuds fullvärdig dagverksamhet/omsorg/vård där de kan vara fullt delaktiga på grund av sina språksvårigheter. Man önskar i skrivelsen att det ska införas rutiner för att arbeta för mångfalden och komma med förslag till förbättringar till nämnden enligt skrivelsen.

Ärendets beredning

Ärendet är berett av verksamhetscontroller inom omsorgen om äldre och funktionshindrade i samråd med enhetschefer och avdelningschef samt beställarenhetens biträdande enhetschef. Pensionärsrådet informerades den 16 februari 2012.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Insatser för att främja de äldres möjligheter att tala sitt modersmål görs i dag inom hela äldreomsorgen från beställning till utförd insats. Alla insatser som ges utgår och anpassas från varje individs unika behov och önskemål.

Enligt det nya tillägget i socialtjänstlagen 2011 ska socialtjänstens verksamhet, som rör omsorg om äldre, inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

I den värdegrund som tagits fram för Stockholms stad står det att
”Äldreomsorgen i Stockholm ska präglas av, självbestämmande, individualisering och valfrihet. Utformningen av det stöd som ges inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet.”

När man blir äldre och får nedsatta funktioner kan det vid vissa sjukdomstillstånd bli svårt att tala något annat språk än sitt modersmål, det är ett välkänt dilemma. Det finns därför reglerat i systemet för valfrihet, som finns inom äldreomsorgen, att den äldre själv kan välja utförare av hemtjänst och av vård- och omsorgsboende. Det finns i dag en rad olika aktörer som erbjuder vård- och omsorg på olika språk. Informationen om vad som erbjuds de äldre i form av äldreomsorg finns utgivet på svenska, engelska, finska, grekiska, kroatiska, somaliska, tyska, arabiska, persiska, ryska, serbiska, spanska och turkiska. Stadsdelen har biståndsbedömare som kan tala flera andra språk än svenska bland annat talar de engelska, italienska, arabiska, finska, bengali, urdu, ryska, persiska

och syrianska. När det kommer en brukare som behöver hjälp av tolk så beställer biståndsbedömaren tolktjänst till mötena för att kunna ge rätt information och kunna göra en korrekt bedömning av behovet.

Den kultur som i dag finns i Skärholmens äldreomsorg baseras på värdegrunden för äldreomsorgen som kompletteras av stadsdelsförvaltningens egna värdegrund samt på medarbetarnas erfarenheter och kompetens. En stor del av äldreomsorgens medarbetare har sina rötter i andra länder än Sverige. Inom utförarenheterna i hemtjänsten talar personalen azeriska, turkiska, ryska, danska finska, persiska, kurdiska, tigrinia, wolof, mandinka, spanska och engelska. På Sättra vård- och omsorgsboende talar de, engelska, spanska, quechua, tibetanska, tigrinia, ryska, grekiska, bengali, finska, turkiska, franska, swahili, lingala, amhariska, oromo arabiska, italienska, bosniska-kroatiska-serbiska, tyska och kikongo, ungerska, amarinja, polska, somaliska, cebuhana, estniska, hindi, punjabi, bengaliska och urdu.

Medarbetarna i Skärholmens äldreomsorg präglas av mångfald och personalen arbetar med mångfaldsarbetet tillsammans. Insatserna hos brukarna utgår alltid ifrån beställningen och utförarna upprättar tillsammans en genomförandeplan där det ska framgå hur brukaren vill ha insatsen utförd. I genomförandeplanen skulle det kunna stå att brukaren önskar få hjälpen utförd på sitt modersmål. Om brukarna har valt stadsdelens egna utförarverksamheter så anpassas verksamheten efter varje individs behov och önskemål och arbetet utgår från den individuella genomförandeplanen och står det där att brukaren önskar insatser på sitt modersmål så erbjuds det så långt det är möjligt, personal kan till exempel flytta mellan olika avdelningar för att möta de äldres behov av språkkompetens. Det material som finns i de gemensamma utrymmena på vård- och omsorgsboendena och på dagverksamheten är oftast i form av bilderböcker och musik och har oftast ingen särskild språkinriktning. De boende möblerar sina egna lägenheter och prenumererar på de tidningar och tv-kanaler de önskar. Den som behöver hjälp att beställa böcker från biblioteket kan få hjälp med det och det är ofta man hör personalen prata med de boende på deras modersmål om det är möjligt.

Äldreomsorgen i Skärholmen har under alla år i största möjliga mån använt medarbetarnas kompetens kring språk och kultur. I hemtjänsten har de kunder som pratat annat språk än svenska i första hand fått personal som kan deras språk och på vård- och omsorgsboendena fördelas schemat så de boende i största möjliga mån ska ha någon i personalgruppen som talar deras språk. Detta görs och har gjorts inom de resurser som verksamheten i dag har. Stadsdelen inventerar regelbundet behovet av vård- och omsorgsboende med olika språkprofiler eller

andra profiler som de äldre kan tänkas ha behov eller intresse av. Det har hitintills inte funnits behov av att skapa boendeenheter med speciell inriktning på språk. Majoriteten av de äldre som bor på stadsdelens egna boende har svenska som modersmål.

Frågan om rätten att tala sitt modersmål är komplicerad. Språkrådet skriver att det i dag, år 2012, i Sverige talas och skrivs ca 150 olika språk, t.ex. teckenspråk, engelska, sydsamiska och wolof. Stora språk jämte svenska är t.ex. finska, bosniska-kroatiska-serbiska, arabiska, kurdiska, spanska och persiska. De nationella minoritetsspråken som Sverige har är finska, samiska, meänkieli, romani chib och jiddisch. Detta innebär att man ska bl.a. kunna använda finska, meänkieli och samiska i kontakten med svenska myndigheter i vissa kommuner som har en stor andel samisk-, meänkieli- eller finstalande. I Stockholms stad är det finska som vi ska tillhandahålla som minoritetsspråk.

I Skärholmens äldreomsorg används medarbetarnas språkkompetens varje dag i det löpande arbetet för att möta brukarnas behov och önskemål att tala sitt modersmål. Eftersom alla insatser anpassas efter individens behov och önskemål så behövs inga särskilda material eller handlingsplaner för att bevaka att individen får tala sitt modersmål. När den äldre och eventuellt tillsammans med anhöriga upprättar genomförandeplanen tillsammans med kontaktpersonen så går man igenom vad som är viktigt för individen och då pratar man också om språk och kultur. Om en individ vill ha hjälp att låna böcker på ett särskilt språk så hjälper kontaktpersonen till, kontakter med föreningslivet uppmuntras och man kan själv prenumerera på det man vill och se på de tv-kanaler man önskar. Personalen fördelas mellan avdelningarna så de i största möjliga mån kan kommunicera med de äldre på deras modersmål.

De äldre kan välja utförare av hemtjänst och boende och har därför själva möjligheten att välja alternativ som passar just deras behov. Det kan till exempel vara hemtjänst med finstalande personal eller ett boende för de som har persiska som modersmål. De som väljer stadsdelens egna utförare har stor möjlighet att få tala sitt modersmål eftersom vi har en stor språkkompetens hos våra medarbetare. Särskilt material eller särskilda rutiner kommer inte tas fram utan verksamheten anpassas alltid efter vars och ens unika behov och detta regleras i genomförandeplanen.